

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Cybinka na lata - 2017-2022

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH I WYZNACZENIE OBSZARÓW REWITALIZACJI	4
I.1 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych	4
I.1.1 Sfera społeczna	4
I.1.2 Sfera gospodarcza	9
I.1.3 Sfera przestrzenno-funkcjonalna	10
I.1.4 Sfera techniczna	11
I.1.5 Sfera środowiskowa	12
I.2 Wskazanie obszarów zdegradowanych	15
I.3 Wskazanie obszarów rewitalizacji	19
II. PROCES REWITALIZACJI	23
II.1 Wizja obszaru rewitalizacji	23
II.2 Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych	23
II.3 Podstawowe przedsięwzięcia (projekty) rewitalizacyjne	26
II.4 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	31
II.5 Mechanizmy zapewnienia komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych	35
II.6 Ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych	38
III. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	40
IV. ZARZĄDZANIE WDRAŻANIEM PROGRAMU REWITALIZACJI	44
V. SPÓJNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY	47
SPIS TABEL	50
SPIS RYSUNKÓW	51

WPROWADZENIE

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Cybinka na lata 2017-2022 został stworzony w oparciu o Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 wydanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w dniu 3 lipca 2015 roku (z późn. zm.). Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy, uwzględniając aspekty społeczne, ekonomiczne, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe i techniczne związane zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem.

Definicja rewitalizacji zawarta w Wytycznych tożsama jest z zapisem art. 2 pkt. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, gdzie przedstawia się ją jako: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji”.

Według definicji określonej przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju rewitalizacja jest procesem wieloletnim, prowadzonym we współpracy z lokalną społecznością. Dlatego też dokument - poza identyfikacją obszarów przeznaczonych do rewitalizacji - zawiera szereg propozycji działań, których realizacja na przestrzeni lat doprowadzi do poprawy sytuacji wskazanych obszarów. Ponadto całość została tak zaprojektowana, by w możliwie jak największym stopniu wykorzystać lokalny potencjał wskazanych miejsc.

Prace nad niniejszym dokumentem zostały uspołecznione, a jego obecny kształt jest efektem współpracy i zaangażowania władz lokalnych, pracowników urzędu, organizacji pozarządowych i innych podmiotów z terenu miasta.

I. DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH I WYZNACZENIE OBSZARÓW REWITALIZACJI

I.1 Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych

I.1.1 Sfera społeczna

Gminę na koniec 2016 r. zamieszkiwało łącznie 6685 osób, a największą miejscowością pod względem liczby mieszkańców było miasto Cybinka (2779 osób, czyli 41,6% ogółu mieszkańców). Typowym jest zjawisko, że w miejscowości będącej jednocześnie siedzibą gminy liczba mieszkańców znacznie przewyższa tę przeciętną dla pozostałych miejscowości. Najmniejsza miejscowość gminy to Tawęcín z 12 zameldowanymi mieszkańcami. Ponadto mniej niż 100 osób mieszkało w Mielesznicy (28), Koziczynie (23), Rybojedzku (86) i Krzesinie (60).

Z punktu widzenia rozwoju gminy i miejscowości istotny jest poziom kapitału ludzkiego, którego jednym z elementów jest określenie udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców. W gminie wiek poprodukcyjny (czyli 60 lat w przypadku kobiet i 65 dla mężczyzn) przekroczyło 1069 osób, tj. 15,99% ogółu mieszkańców.

Tab. 1 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców [%].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 15,99%			
1 Maja	19,10	Białków	17,05
2 Lutego	16,07	Bieganów	16,53
Chopina	37,50	Maczków	17,05
Cmentarna	45,45	Radzików	23,14
Daszyńskiego	24,26	Tawęcín	16,67
Dąbrowskiego	17,59		
Kościelna	33,33		
Kościuszki	30,56		
Krakowska	60,00		
Krośnieńska	18,64		
Krótką	23,53		
Leśna	18,87		
Mickiewicza	36,36		
Paderewskiego	16,67		
Plac Limanowskiego	23,40		
Robotnicza	20,97		
Słowackiego	32,26		
Słubicka	20,17		
Traugutta	30,00		

Wileńska	16,38		
Wojska Polskiego	21,43		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Cybince.

Negatywnym zjawiskiem jest ubożenie społeczności lokalnej w gminie oraz rosnący poziom niezaradności życiowej, o czym świadczyć może rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej z różnych powodów. W przypadku pomocy społecznej z tytułu ubóstwa korzystało z niej na koniec 2016 r. 446 osób, czyli 6,4% ogółu mieszkańców. Oznacza to, że na 1000 mieszkańców prawie 67 nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie. Od 2014 r. nastąpił tu wzrost o 3,7%. Najgorsza sytuacja miała miejsce w Mielesznicy, gdzie w przeliczeniu na 1000 mieszkańców aż 464 korzystały z pomocy społecznej. W przypadku Cybinki zaś największy problem ubóstwo stanowi wśród mieszkańców ul. Paderewskiego.

Tab. 2 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców [%].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 66,72‰			
1 Maja	89,89	Grzmiąca	80,00
Białkowska	103,90	Maczków	93,02
Cmentarna	90,91	Mielesznica	464,29
Dąbrowskiego	90,45	Rapice	94,70
Grunwaldzka	90,09	Rybojedzko	139,53
Kościelna	133,33	Sądów	142,46
Krótką	176,47	Tawęcín	83,33
Leśna	75,47		
Matejki	68,18		
Paderewskiego	222,22		
Plac Limanowskiego	106,38		
Słubicka	104,97		
Szkolna	156,25		
Wileńska	68,97		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Cybince.

Duży problem stanowi również liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia - na 1000 mieszkańców korzysta z niej około 37 osób. Jednocześnie w odniesieniu do 2014 r. nastąpił tu spadek o 9,4%. Najtrudniejsza sytuacja pod tym względem ma miejsce w Mielesznicy (143 osoby na 1000) i Krzesinie (117 osób na 1000), a w przypadku Cybinki - mieszkańców ulic Paderewskiego (167) i Kościelnej (133).

Tab. 3 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców [‰].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 34,70‰			
1 Maja	56,18	Białków	35,15
Białkowska	51,95	Drzeniów	42,11
Dąbrowskiego	35,18	Grzmiąca	54,12
Grunwaldzka	45,05	Krzesin	116,67
Kościelna	133,33	Maczków	46,51
Leśna	56,60	Mielesznica	142,86
Paderewskiego	166,67	Rybojedzko	69,77
Plac Limanowskiego	95,74	Sądów	53,07
Szkolna	62,50	Tawęcín	83,33
		Urad	38,19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Cybince.

Niekorzystna jest sytuacja w zakresie liczby osób otrzymujących pomoc z powodu niepełnosprawności - 26 na 1000 mieszkańców uzyskuje tego rodzaju wsparcie. Ponadto od 2014 r. liczba niepełnosprawnych otrzymujących pomoc społeczną wzrosła o 10,7%. Najwięcej tych osób mieszka w Mielesznicy, stąd wskaźnik osiąga tam wartość 142,86‰, natomiast w przypadku Cybinki najgorzej sytuacja wygląda w przypadku ul. Krótkiej (176,47‰), Kościelnej (133,33‰) i Paderewskiego (111,11‰).

Tab. 4 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców [‰].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 26,33‰			
1 Maja	78,65	Bieganów	34,69
Białkowska	38,96	Maczków	54,26
Cmentarna	90,91	Mielesznica	142,86
Dąbrowskiego	35,18	Radzików	39,30
Kolejowa	43,48	Sądów	39,11
Kościelna	133,33	Tawęcín	83,33
Krośnieńska	26,63	Urad	38,19
Krótką	176,47		
Matejki	68,18		
Paderewskiego	111,11		
Robotnicza	32,26		
Słubicka	44,20		
Szkolna	39,06		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Cybince.

W Powiatowym Urzędzie Pracy w Słubicach na koniec 2016 r. zarejestrowanych było 192 mieszkańców gminy Cybinka, w tym 43 (22,4%) mieszkańców miasta. Najmniejszą grupę stanowiły tu osoby w wieku do 25 roku życia, choć w wielu gminach to właśnie młodzież ma większy problem ze znalezieniem zatrudnienia. Udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy wynosi 2,87%, jednak w porównaniu z tym ogólnym wskaźnikiem niekorzystnie wygląda liczba osób długotrwale bezrobotnych, osób w wieku powyżej 50 lat czy nieposiadających wykształcenia średniego. Są to bowiem grupy bezrobotnych znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, a więc o największych trudnościach w znalezieniu dla nich zatrudnienia. W poniższych tabelach zaprezentowano, jak wyglądają w gminie poszczególne wskaźniki w zależności od rodzaju bezrobocia.

Tab. 5 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału liczby osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców [%].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 2,87%			
1 Maja	3,37	Drzeniów	2,89
Białkowska	3,90	Grzmiąca	4,00
Kolejowa	4,35	Krzesin	11,67
Kościuszki	5,56	Maczków	4,65
Słoneczna	12,50	Mielesznica	7,14
Słowackiego	3,23	Radzików	3,49
Wincentego Witosa	4,35		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach.

Tab. 6 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału liczby osób długotrwale bezrobotnych w ogóle mieszkańców [%].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 2,87%			
Białkowska	3,90	Białków	1,58
Kościuszki	2,78	Bieganów	2,04
Krośnieńska	1,48	Drzeniów	1,58
Paderewskiego	2,78	Grzmiąca	1,88
		Krzesin	11,67
		Maczków	2,33
		Mielesznica	3,57
		Radzików	1,31
		Rapice	2,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Słubicach.

Tab. 7 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału liczby osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle mieszkańców [%].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 2,87%			
1 Maja	1,12	Białków	1,23
Kościuszki	5,56	Grzmiąca	2,35
Krośnieńska	1,48	Krzesin	5,00
Leśna	1,89	Maczków	3,88
Paderewskiego	2,78	Mielesznica	7,14
Słoneczna	12,50	Radzików	1,75
Ślubicka	1,38	Rąpice	1,52
Wincentego Witosa	4,35		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ślubicach.

Tab. 8 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału liczby osób bezrobotnych nie posiadających wykształcenia średniego w ogóle mieszkańców [%].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 2,87%			
1 Maja	3,37	Białków	2,11
Białkowska	3,90	Bieganów	1,84
Kościuszki	5,56	Drzeniów	2,63
Leśna	1,89	Grzmiąca	3,53
Paderewskiego	2,78	Krzesin	6,67
Plac Limanowskiego	2,13	Maczków	4,65
Słoneczna	12,50	Mielesznica	3,57
Słowackiego	3,23	Radzików	3,06
		Rąpice	2,08

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ślubicach.

Jednym z ważnych zagadnień życia społecznego jest przemoc domowa, której poziom został przeanalizowany na podstawie liczby założonych w gminie Cybinka Niebieskich kart. Łącznie w gminie Ośrodek Pomocy Społecznej zarejestrował na koniec 2016 r. 54 procedury Niebieskiej karty, co oznacza, że na 1000 mieszkańców jest ich około 8. Ponad 42% procedur przypada na Cybinę, pozostałe zaś na miejscowości wiejskie (w tym 14% na Urad). W mieście aż 235 procedur na 1000 mieszkańców przypada na ul. Krótką, zaś 19 na 1000 osób występuje ich w miejscowości Urad.

Tab. 9 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie liczby Niebieskich kart na 1000 mieszkańców [%].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 8,08%			

1 Maja	22,47	Białków	8,79
Dąbrowskiego	10,05	Bieganów	12,24
Grunwaldzka	9,01	Krzesin	16,67
Krośnieńska	8,88	Urad	19,09
Krótką	235,29		
Leśna	18,87		
Plac Limanowskiego	42,55		
Słubicka	8,29		
Szkolna	15,63		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Cybince.

Poziom edukacji przeanalizowano na podstawie wyników egzaminu gimnazjalnego uzyskanego przez uczniów z terenu gminy Cybinka w 2016 roku. Średni wynik dla gminy ze wszystkich przedmiotów wyniósł 55,61%, przy czym na te gminy najlepiej wypadli uczniowie z terenu miasta, uzyskując średnio 58,86% punktów wobec średniej 50,38% u uczniów z obszaru wiejskiego gminy.

Tab. 10 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie średnich wyników egzaminu gimnazjalnego [%].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 8,08‰			
Kilińskiego	45,70	Białków	51,17
Krośnieńska	44,50	Bieganów	52,68
Leśna	46,60	Drzeniów	48,78
Matejki	31,90	Grzmiąca	43,10
Mickiewicza	46,19	Kłopot	38,90
Niecała	50,53	Koziczyn	31,69
Plac Limanowskiego	55,19	Radzików	53,46
Robotnicza	43,35	Sądów	44,49
Szkolna	50,90	Urad	48,83
Wileńska	48,97		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Publicznego Gimnazjum w Cybince.

I.1.2 Sfera gospodarcza

W 2016 r. na terenie gminy Cybinka funkcjonowały 244 podmioty gospodarcze, z czego najwięcej (140 podmiotów, tj. 57,4%) w mieście. Zatem na 1000 mieszkańców średnio 36 prowadzi własną działalność gospodarczą. W tym wypadku w mieście na 1000 mieszkańców działalność ma 38, a więc niewiele więcej niż średnio w gminie, co wynika z dużego zróżnicowania przestrzennego - w przypadku niektórych ulic działa ponad 200 firm na 1000 mieszkańców (np. ul. Witosa), ale są takie, na których nie jest w ogóle prowadzona działalność (np. Plac Limanowskiego). W przypadku miejscowości wiejskich tylko w Koziczynie i Tawęcinie nie funkcjonuje żadna firma.

Tab. 11 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie wskaźnika przedsiębiorczości określonego jako liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców [‰].

Cybinka - ulice	Wartość wskaźnika	Miejscowości wiejskie	Wartość wskaźnika
średnia gminy - 36‰			
Białkowska	13	Białków	26
Chopina	0	Bieganów	29
Cmentarna	0	Drzeniów	18
Kilińskiego	0	Grzmiąca	16
Kolejowa	0	Koziczyn	0
Kościelna	0	Krzesin	17
Krakowska	0	Maczków	16
Krótkta	0	Radzików	22
Lwowska	0	Rąpice	28
Matejki	23	Rybojedzko	12
Małodrzańska	33	Sądów	36
Mickiewicza	0	Tawęcín	0
Plac Limanowskiego	0	Urad	31
Polna	0		
Sienkiewicza	14		
Słoneczna	0		
Słowackiego	32		
Szkolna	23		
Wileńska	17		
Wojska Polskiego	0		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Cybince.

I.1.3 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Przez teren gminy biegnie droga krajowa nr 29, w której ciągu leżą miejscowości Cybinka i Drzeniów. Ponadto do ważniejszych dróg należy droga wojewódzka nr 134, przecinająca Urad i Maczków. W związku z natężeniem ruchu, które na tego typu drogach jest większe, powodują one uciążliwości dla mieszkańców związane z hałasem i większym zanieczyszczeniem powietrza. Na sieć dróg na terenie gminy składają się jeszcze te o charakterze powiatowym i gminnym. Sieć można ocenić na wystarczającą, jednak stan tych dróg jest zły - wymagają one napraw i remontów, wynikających głównie z ich niedostosowania do współczesnego natężenia ruchu.

Z sieci wodociągowej w gminie Cybinka korzysta ponad 98% ludności. Pozostałe, niecałe 2% nieprzyłączonych do zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę to mieszkańcy

zamieszkujący niewielkie miejscowości, znacznie oddalone od pozostałych. Miejscowości nieobjęte gminną siecią wodociągową to: Koziczyn, Krzesin i Mielesznica¹.

Sieć kanalizacji sanitarnej wykonano w miejscowościach Cybinka i Bieganów oraz w około połowie miejscowości Drzeniów. Z systemu kanalizacyjnego korzysta około 50% mieszkańców gminy. Około 44% mieszkańców obsługiwanych jest przez tabor asenizacyjny, a około 6% posiada przydomowe oczyszczalnie ścieków (na terenie gminy zgłoszono 79 przydomowych oczyszczalni ścieków). Stan techniczny zbiorników bezodpływowych jest często bardzo zły, przez co duża część ścieków trafia do gleby lub cieków wodnych bez uprzedniego oczyszczenia².

I.1.4 Sfera techniczna

W gminie Cybinka dominują domy jednorodzinne. W dużej mierze dzięki temu gmina wyróżnia się pozytywnie na tle powiatu w zakresie wielkości zasobu mieszkaniowego oraz liczby izb w budynkach mieszkalnych. Jednocześnie zdecydowanie gorzej wygląda sytuacja w kontekście dostępu mieszkańców tych budynków do sieci kanalizacyjnej, wodociągowej czy gazowej. Współczynniki wynoszą tu odpowiednio 52,8%, 88,3% i 13,1% (korzystający z instalacji w % ogółu ludności).

W gminie znajduje się kilka szczególnie cennych obiektów zabytkowych, wpisanych do rejestru Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Poniższa tabela zawiera zestawienie tych obiektów:

Tab. 12 Zestawienie zabytków nieruchomych z terenu gminy Cybinka.

Miejscowość	Zabytki
Białków	- kościół ewangelicki z 1840 r. - obecnie pw. św. Andrzeja Boboli rzymsko-katolicki (nr rej. 1909 z 19.04.1971), - dwór z XVIII/XIX w., obecnie dom nr 72 (nr rej. L-372/A z 9.03.1964)
Cybinka	- kościół ewangelicki z 1784 r., obecnie rzymsko-katolicki pw. MB Częstochowskiej przy ul. Chopina (nr rej. 989 z 9.03.1964), - park pałacowy z XVIII/XIX w. przy ul. Lwowskiej (nr rej. 3218 z 3.09.1984), w tym część oficyny, ogrodzenie z bramą parkową, cmentarz żołnierzy radzieckich
Drzeniów	- kościół parafialny pw. MB Częstochowskiej z XV w. (nr rej. 734 z 15.01.1964), - zespół pałacowy z XVIII w., w tym piwnice pałacu (nr rej. 2121 z 6.05.1971) i park (nr rej. 3207 z 27.12.1983), - dom z XVIII (nr rej. L-384A z 15.01.1964)

¹ Strategia Rozwoju Gminy Cybinka na lata 2016-2022, s. 30.

² Strategia Rozwoju Gminy Cybinka na lata 2016-2022, s. 33.

Koziczyn	- willa z 2. poł. XIX w. (nr rej. L-315/A z 21.05.1964), - park z 2. poł. XIX. w. (nr rej. L-315/A z 21.05.1964),
Maczków	- zespół dworski z XVIII/XIX w., w tym dwór (nr rej. 533 z 30.05.1963) i park (nr rej. 3226 z 8.12.1986)
Radzików	- kościół filialny pw. MB Królowej Polski z 1712 r. (nr rej. 141 z 4.08.1959), - dwór z 2. poł. XVIII w. (nr rej. 275 z 10.04.1961)
Rąpice	- dwór z 1. poł XIX w. (nr rej. 999 z 903.1964)
Sądów	- kościół filialny pw. św. Antoniego z 1801 r. (nr rej. 3222 z 12.08.1986), - młyn wodny z 2. poł. XIX w. (nr rej. 3132 18.08.1979)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Rejestru i ewidencji zabytków* Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

I.1.5 Sfera środowiskowa

Stan środowiska na terenie gminy Cybinka należy określić jako dobry. Według *Informacji o stanie środowiska w powiecie ślubickim na tle wyników badań kontrolnych i monitoringowych przeprowadzonych w 2015 r. w województwie lubuskim*³ Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska analizował stan jednolitych części wód powierzchniowych. W przypadku gminy Cybinka analizowano stan Kanału Lubońskiego (punkt pomiarowy - przepompownia przy kanale Cybinka), który oceniony został jako dobry i spełniający wymagania dodatkowe dla obszarów chronionych. Przeprowadzono też badania poziomów pól elektromagnetycznych na terenie gminy, analizując wyniki z punktów pomiarowych zlokalizowanych w pobliżu stacji bazowych telefonii komórkowych. Pomiary wykazały bardzo niskie wyniki - 0,4 V/m wobec 7 V/m dopuszczalnych wartości.

Na bieżąco prowadzony jest również monitoring jakości powietrza. Gmina Cybinka należy do strefy lubuskiej, w której nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, benzenu, tlenku węgla. Nie przekroczono także dopuszczalnych poziomów ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i pyłu PM_{2,5} w pyle zawieszonym PM₁₀. Mniej korzystnie wygląda sytuacja w przypadku:

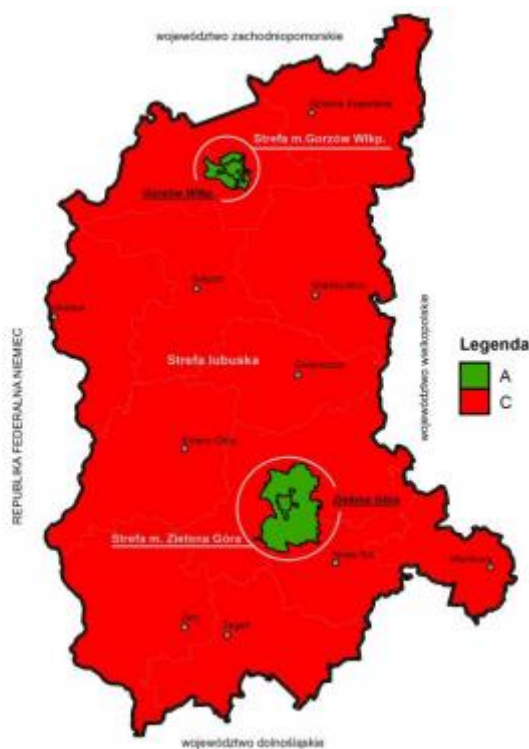
- ozonu: strefa lubuska została zakwalifikowana klasy C pod względem zanieczyszczenie, a na najbliższej stacji pomiarowej (Smolary Bytnickie) stwierdzono w 2016 r. 25 dni z przekroczeniem maksymalnego dopuszczalnego poziomu ozonu w powietrzu;
- pyłu zawieszzonego PM₁₀, przy czym dotyczy to jedynie przekroczeń dopuszczalnego 24-godzinnego poziomu stężenia pyłu (brak przekroczeń w przypadku dopuszczalnego

³ <http://www.zgora.pios.gov.pl/wp-content/uploads/2016/04/2016-04-27-S%C5%82ubice-2015-ca%C5%82o%C5%9B%C4%87-PC.pdf>.

średniorocznego stężenia) - na najbliższej stacji pomiarowej, w Sulęcinie, stwierdzono 29 dni z przekroczeniem;

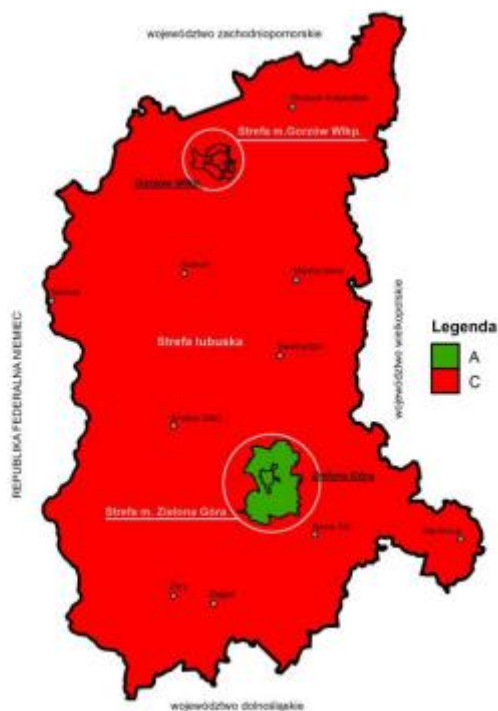
- benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10: na stacji pomiarowej w Sulęcinie stwierdzono poziom 2,83 ng/m³ wobec dopuszczalnego 1 ng/m³.

Rys. 1 Poziom stężenia ozonu w powietrzu w województwie lubuskim z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w odniesieniu do poziomu docelowego w 2016 roku.

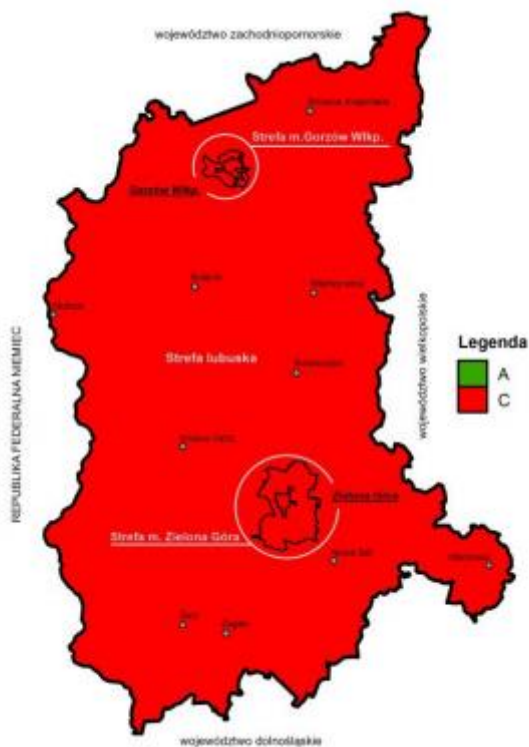
Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim na podstawie badań imisji wykonanych w 2016 r.*, s. 38.

Rys. 2 Klasyfikacja stref jakości powietrza w województwie lubuskim dla pyłu zawieszonego PM10 z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w 2016 roku.

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim na podstawie badań imisji wykonanych w 2016 r.*, s. 41.

Rys. 3 Klasyfikacja stref jakości powietrza w województwie lubuskim dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w 2016 roku.

Źródło: *Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim na podstawie badań imisji wykonanych w 2016 r.*, s. 49.

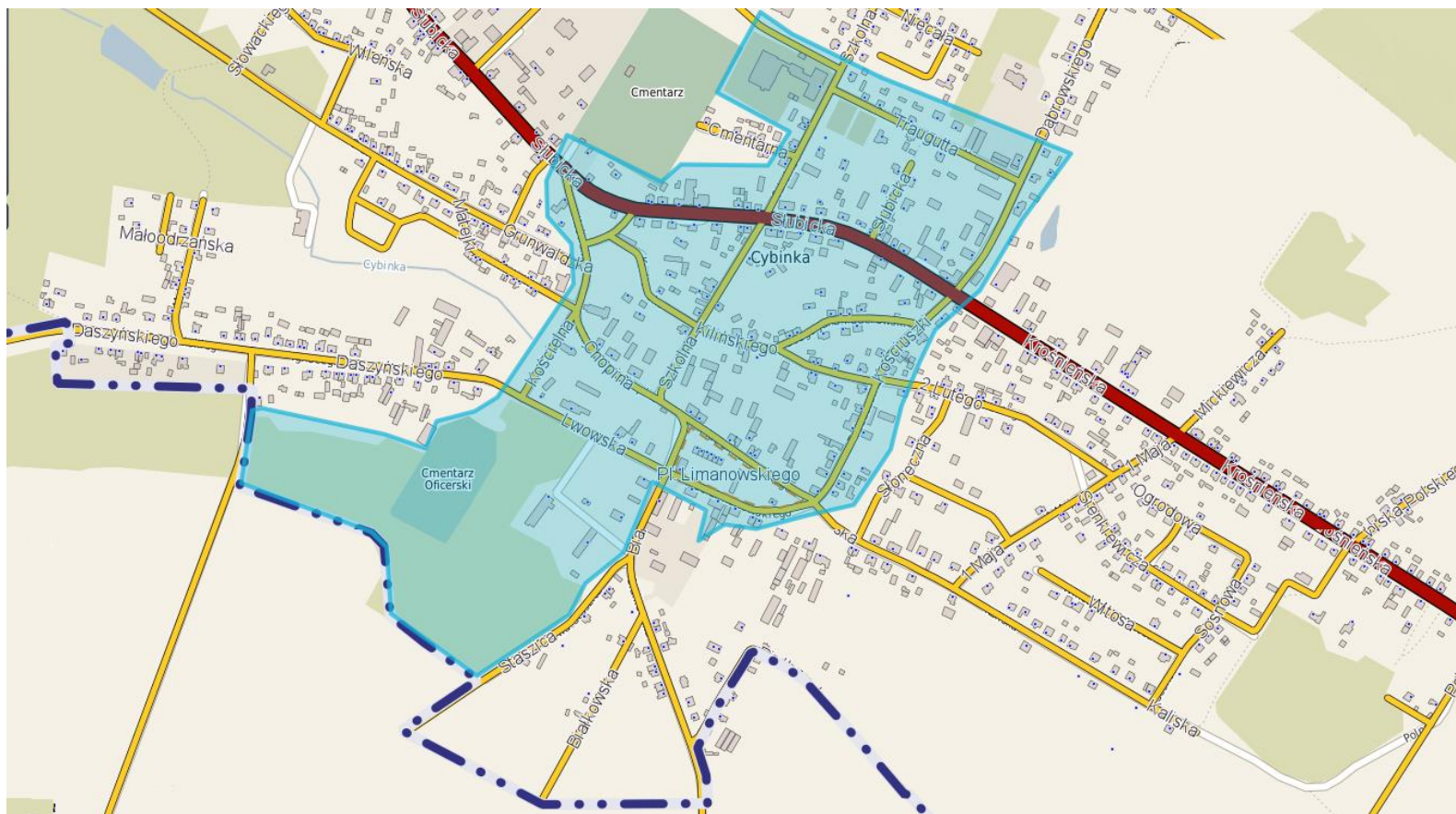
I.2 Wskazanie obszarów zdegradowanych

Obszar zdegradowany, zgodnie z zapisami Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, to znajdujący się w stanie kryzysowym obszar gminy, cechujący się nagromadzeniem negatywnych zjawisk społecznych (zwłaszcza wysokiego poziomu bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji/kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym/społecznym) oraz wystąpieniem jednego z czynników: środowiskowych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych bądź technicznych.

Powyższa analiza została przeprowadzona z uwzględnieniem ulic miasta Cybinki (ze względu na dużą liczbę mieszkańców - 41,6% ogółu mieszkańców gminy) oraz dla poszczególnych miejscowości wiejskich gminy. Uznano, że obszarem zdegradowanym może być część miasta bądź miejscowość, która osiąga wskaźniki o wartościach mniej korzystnych niż średnia gminy w przypadku co najmniej 5 wskaźników (z 11 analizowanych) oraz przynajmniej 1 z tych wskaźników posiada wartości mniej korzystne niż średnia gminy w sferze innej niż społeczna. Warunki te spełniają:

- miejscowości: Białków, Bieganów, Drzeniów, Grzmiąca, Krzesin, Maczków, Radzików, Rąpice, Sądów, Tawęcín, Urad;
- fragment miasta Cybinki ograniczony ulicami: Szkolną, Słubicką, Kościelną, Lwowską, Białkowską, Kościuszki, Dąbrowskiego, Krótką.

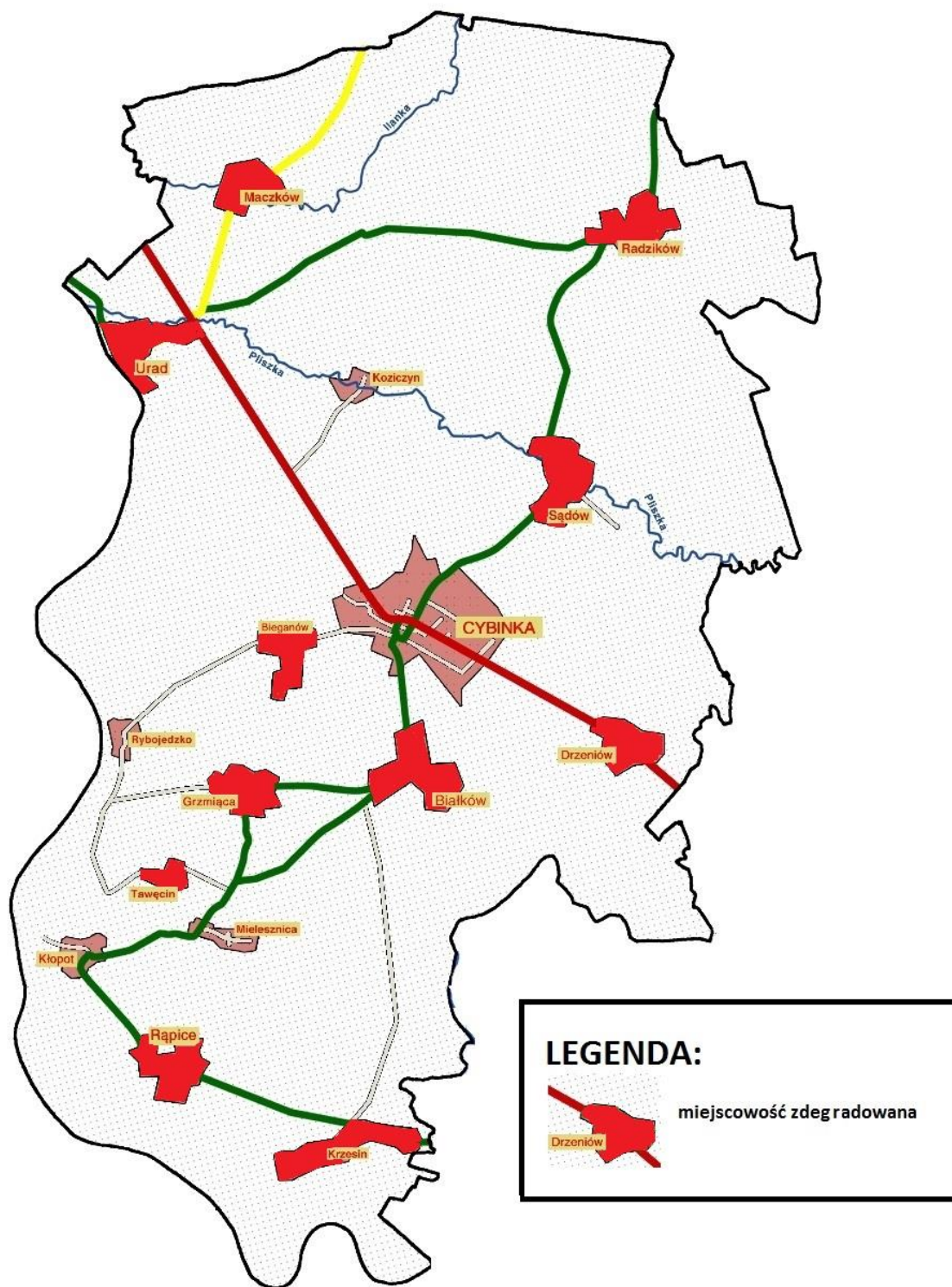
Rys. 4 Obszar zdegradowany w mieście Cybince.

Źródło: opracowanie własne na podkładzie OpenStreetMap.

Rys. 5 Miejscowości wiejskie zdegradowane.

Źródło: opracowanie własne na podkładzie ze strony cybinka.pl.

Tab. 13 Zestawienie wskaźników dla obszarów zdegradowanych na terenie gminy Cybinka.

	udział osób w wieku 60+ [%]	liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa [‰]	liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia [‰]	liczba osób objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności [‰]	udział bezrobotnych w ogóle mieszkańców [%]	udział długotrwale bezrobotnych w ogóle mieszkańców [%]	udział bezrobotnych po 50 roku życia w ogóle mieszkańców [%]	udział bezrobotnych bez wykształcenia średniego w ogóle mieszkańców [%]	liczba Niebieskich kart na 1000 mieszkańców [‰]	średni wynik egzaminu gimnazjalnego [%]	wskaźnik przedsiębiorczości [‰]
średnia gminy	15,99	66,72	26,33	34,70	2,87	1,21	1,08	1,78	8,08	55,61	36
OZ Cybinka	22,98	79,36	39,26	39,06	1,85	0,93	0,90	1,43	20,79	59,62	30
OZ Białków	17,05	49,21	21,09	35,15	2,81	1,58	1,23	2,11	8,79	51,17	26
OZ Bieganów	16,53	22,45	34,69	20,41	2,24	2,04	0,61	1,84	12,24	52,68	29
OZ Drzeniów	12,89	42,11	13,16	42,11	2,89	1,58	0,79	2,63	5,26	48,78	18
OZ Grzmiąca	11,53	80,00	7,06	54,12	4,00	1,88	2,35	3,53	4,71	43,10	16
OZ Krzesin	11,67	33,33	0,00	116,67	11,67	11,67	5,00	6,67	16,67		17
OZ Maczków	17,05	93,02	54,26	46,51	4,65	2,33	3,88	4,65	7,75	66,86	16
OZ Radzików	23,14	61,14	39,30	13,10	3,49	1,31	1,75	3,06	0,00	53,46	22
OZ Rapice	14,20	94,70	22,73	30,30	2,84	2,08	1,52	2,08	7,58	63,35	28
OZ Sądów	15,36	142,46	39,11	53,07	1,68	0,84	0,28	1,68	2,79	44,49	35
OZ Tawęcina	16,67	83,33	83,33	83,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		0
OZ Urząd	15,27	45,35	38,19	38,19	1,67	0,24	0,72	1,19	19,09	48,83	31

Źródło: opracowanie własne.

I.3 Wskazanie obszarów rewitalizacji

Fragment lub całość obszaru zdegradowanego, na którym występuje szczególna koncentracja negatywnych problemów oraz który ma znaczenie dla rozwoju lokalnego danej gminy, określany jest mianem obszaru rewitalizacji. Poza koniecznością spełnienia warunków dotyczących wskaźników delimitacyjnych, trzeba uwzględnić narzucone przez wytyczne ministerialne i ustawy o rewitalizacji ograniczenia co do liczby mieszkańców i powierzchni:

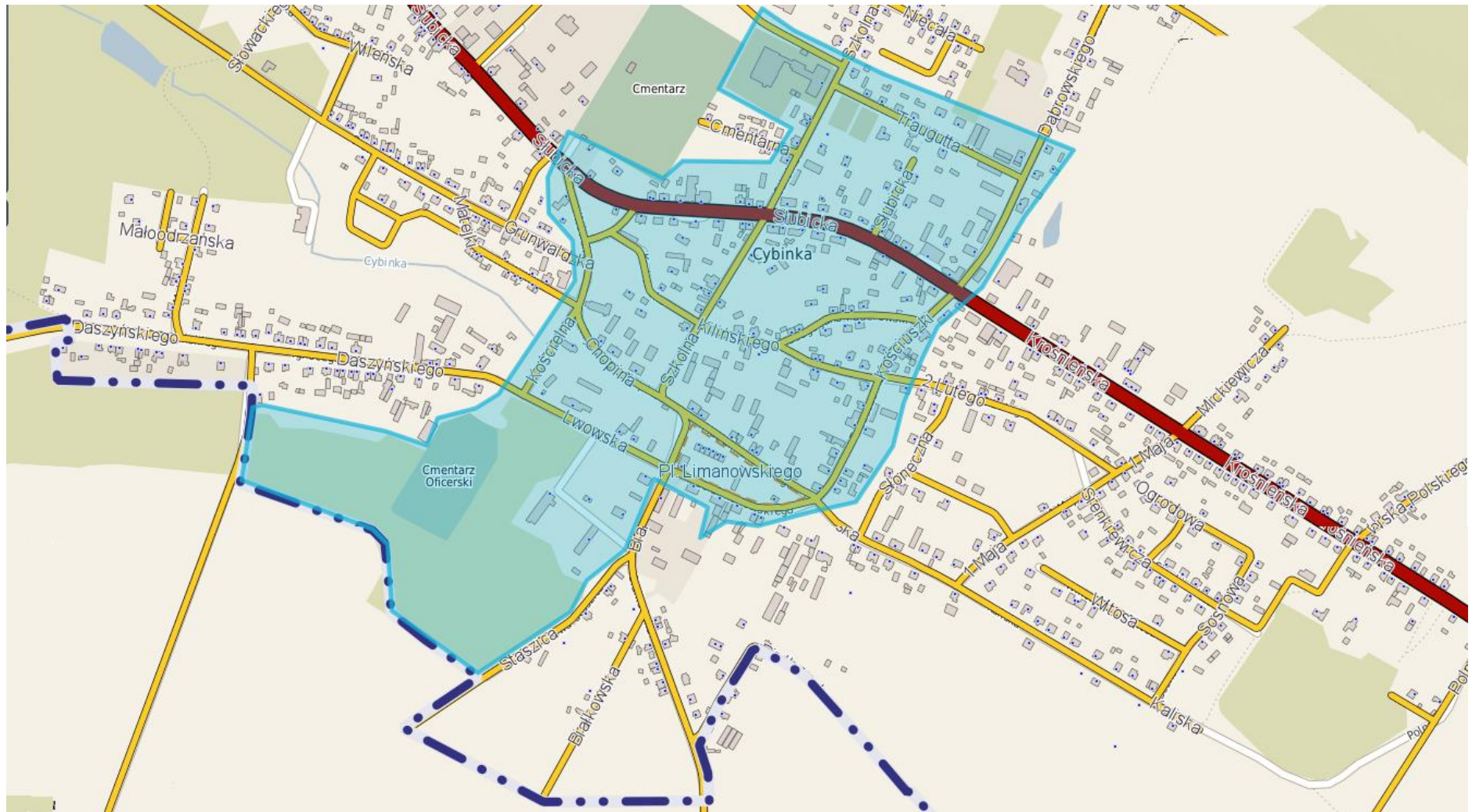
- może być zamieszkały przez maksymalnie 30% mieszkańców gminy,
- powierzchnia nie może przekraczać 20% powierzchni gminy.

Na podstawie analizy wskaźników oraz wyników spotkań konsultacyjnych, które miały miejsce w gminie, jako obszar rewitalizacji wskazano trzy podobszary - fragment obszaru zdegradowanego w mieście Cybince oraz miejscowości Radzików i Sądów. W przypadku miejscowości wiejskich włączono w całości ich obszary zamieszkane, natomiast w mieście Cybinka wybrano jego część ograniczoną ulicami: Traugutta, Szkolną, Słubicką, Kościelną, Lwowską, Plac Limanowskiego, Kościuszki i Dąbrowskiego. Stanowi to centralną część miejscowości, o dużym znaczeniu dla rozwoju lokalnego ze względu na gęstą zabudowę i dużą gęstość zaludnienia, a także obecność ważnych instytucji publicznych kreujących życie społeczne gminy. Do obszaru włączono zabytkowy park położony przy ul. Lwowskiej ze względu na jego znaczenie dla realizacji projektów społecznych na obszarze rewitalizacji.

Łącznie obszar rewitalizacji zamieszkuje 1859 osób, tj. 27,8% mieszkańców gminy.

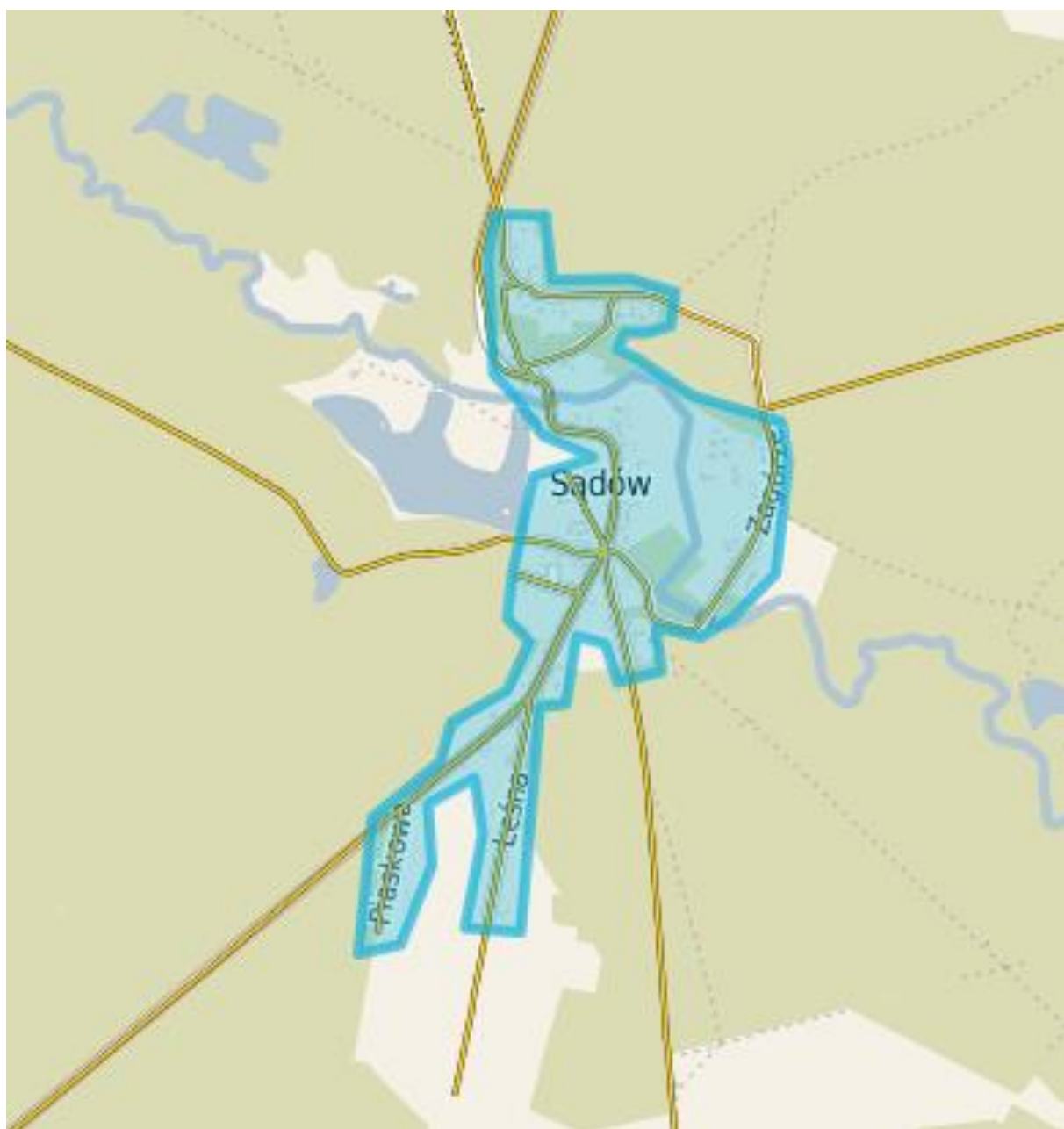
Zajmuje on powierzchnię 180,79 ha, tj. 0,7% powierzchni gminy.

Rys. 6 Obszar rewitalizacji w miejscowości Cybinka.

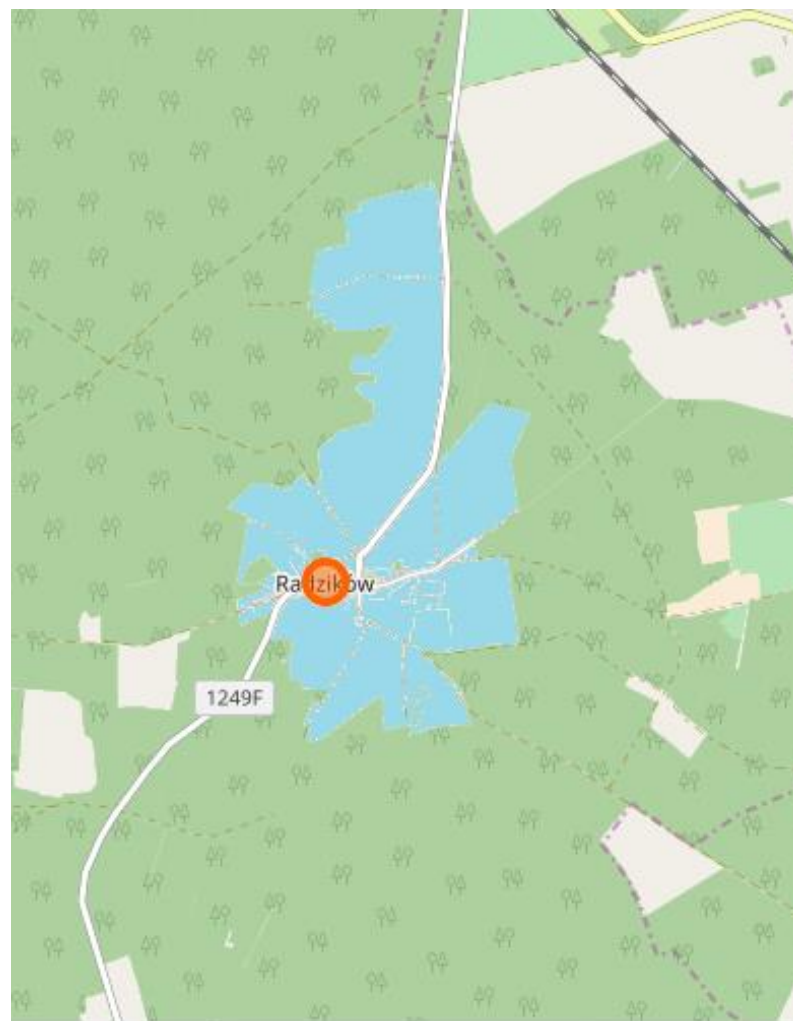
Źródło: opracowanie własne na podkładzie OpenStreetMap.

Rys. 7 Obszar rewitalizacji Sądów.

Źródło: opracowanie własne na podkładzie OpenStreetMap.

Rys. 8 Obszar rewitalizacji Radzików.

Źródło: opracowanie własne na podkładzie OpenStreetMap.

II. PROCES REWITALIZACJI

II.1 Wizja obszaru rewitalizacji

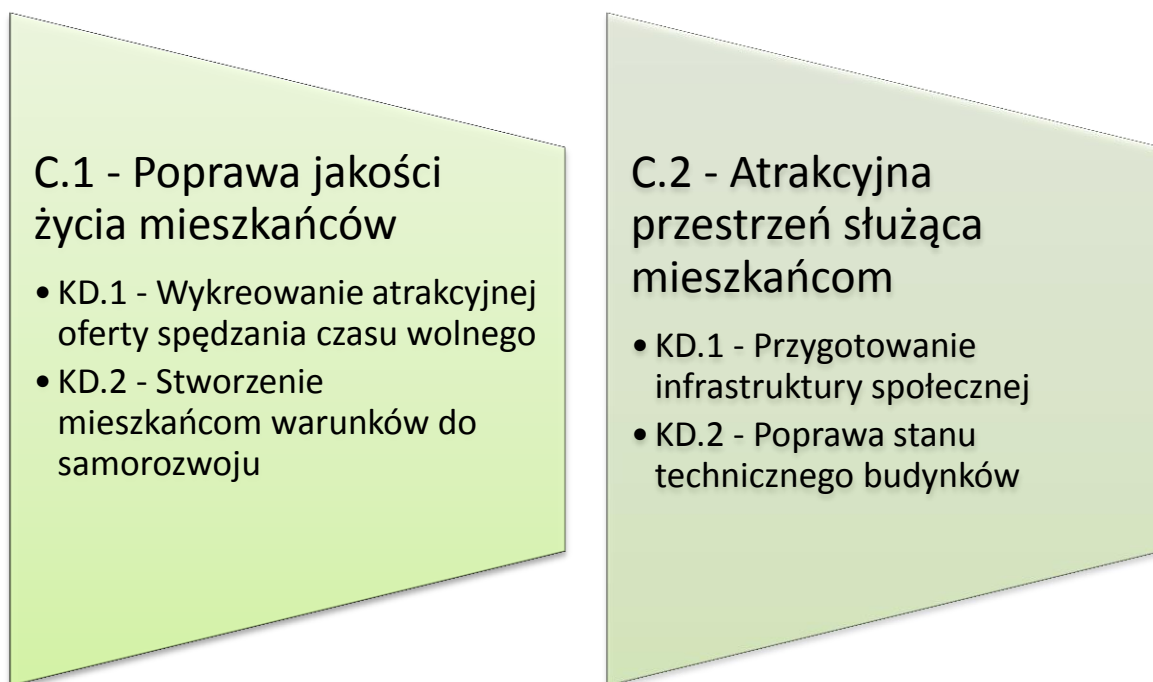
Wizja to ważny element każdego dokumentu o charakterze strategicznym. W przypadku takich podmiotów jak gminy, wizja dotyczy przyszłego, pożądanego stanu rozwoju danej jednostki, a przede wszystkim poziomu życia jej mieszkańców. W przypadku programów rewitalizacji istotne jest stworzenie wizji obszaru, na którym będą realizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Wszelkie zaplanowane cele i działania muszą „wpisywać się” w tę wizję, a ich realizacja ma służyć jej osiągnięciu. Ważne, aby kształt wizji był zbieżny z potrzebami i oczekiwaniami możliwie jak najszerszej liczby mieszkańców, a także z planami strategicznymi gminy.

Obszar rewitalizacji na terenie gminy Cybinka jest bogaty w nowe przestrzenie służące rekreacji i aktywnemu spędzaniu czasu wolnego oraz integracji społecznej i organizacji działań sprzyjających rozwojowi mieszkańców. Dzięki budowie nowej infrastruktury powstały miejsca pozwalające na rozwój mieszkańców. Poprawie uległ również stan istniejącej infrastruktury, zwłaszcza budynków, które są bardziej przyjazne dla środowiska i chętnie użytkowane przez mieszkańców obszaru rewitalizacji.

II.2 Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych

Poniższe cele zostały stworzone w oparciu o przeprowadzoną diagnozę układu lokalnego. Są one odpowiedzią na główne problemy występujące na obszarach przeznaczonych do rewitalizacji, a także bezpośrednio wynikają z zaprezentowanej powyżej wizji. W dokumencie zastosowano podział na cele i kierunki działań. Cele strategiczne są w tym układzie bardziej ogólne i nadrzędne, przyporządkowane im są zaś kierunki działań, które z kolei mają charakter "wykonawczy" i których realizacja przyczyni się do osiągnięcia celów strategicznych.

Rys. 9 Cele strategiczne i kierunki działań dla obszaru rewitalizacji w gminie Cybinka.

Źródło: opracowanie własne.

Cel C.1 - Poprawa jakości życia mieszkańców

Pierwszy z dwóch celów strategicznych koncentruje się przede wszystkim na poprawie jakości życia mieszkańców. Jest to dość ogólne hasło, jednak precyzują je dwa podporządkowane mu kierunki działań.

W gminie zaobserwowano spadek liczby mieszkańców, więc działania rozbudowujące infrastrukturę i modernizujące przestrzeń mają przeciwdziałać tego rodzaju niekorzystnym zjawiskom. Ponadto stworzenie atrakcyjnej oferty sprawi, że gmina będzie jedynie realnym miejscem do życia.

W ramach celu C.1 określono dwa kierunki działań. Pierwszy zakłada stworzenie atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego. Chodzi tu przede wszystkim o przygotowanie propozycji różnego rodzaju zajęć, pozwalających rozwijać pasje i zainteresowania mieszkańców obszaru rewitalizacji, z uwzględnieniem potrzeb różnych grup docelowych. Najczęściej adresatami zajęć kulturalnych czy sportowych pozostają dzieci i młodzież, jednak w kontekście starzenia się społeczeństwa, należy zadbać także o osoby w wieku senioralnym, na co wskazują wskaźniki dotyczące udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle

mieszkańców. Warto wzbogacić ofertę zajęć, które umożliwią integrację mieszkańców niezależnie od wieku.

Drugi kierunek działania opiera się na stworzeniu przede wszystkim oferty edukacyjnej - czy to w kontekście kształcenia ustawicznego dla osób chcących podnosić swoje kwalifikacje zawodowe, czy też zajęć wyrównawczych lub rozwiązujących problemy w nauce czy rozwoju dzieci i młodzieży. Inwestycja w rozwój mieszkańców spowoduje zmniejszenie obciążeń gminy z tytułu m.in. świadczeń pomocy społecznej.

Cel C.2 - Atrakcyjna przestrzeń służąca mieszkańcom

Drugi cel strategiczny zasadza się na stworzeniu atrakcyjnej przestrzeni publicznej, w której mieszkańcy będą chcieli spędzać wolny czas, organizować różnego rodzaju imprezy i wypoczywać. Realizacja tego celu jest istotna również z punktu widzenia celu strategicznego C.1 - bowiem aby móc organizować zajęcia czy szkolenia, niezbędne jest posiadanie infrastruktury, w której będą się one odbywały.

W ramach infrastruktury społecznej, o której mowa w pierwszym kierunku działania, powinny istnieć świetlice wiejskie czy zagospodarowane w sposób odpowiadający potrzebom mieszkańców przestrzenie publiczne. Świetlice są miejscem prowadzenia zajęć, ale też umożliwiają mieszkańcom organizację imprez okolicznościowych, które przekładają się pozytywnie na integrację sąsiedzka. Z kolei przestrzenie i tereny zielone pozwalają na organizację zajęć ruchowych, również integrujących.

Drugi kierunek działań opiera się na modernizacji budynków. Działania te przyczynią się do poprawy estetyki budynków oraz zwiększą ich dostępność dla osób niepełnosprawnych czy też starszych, mających trudności z poruszaniem się. Wykonanie termomodernizacji niektórych budynków czy wymiany źródeł ciepła pozwoli na poprawę stanu środowiska, zwłaszcza w zakresie jakości powietrza. Przy czym należy tu podkreślić, że w przypadku budynków użyteczności publicznej, których utrzymanie jest zadaniem gminy, zrealizowane już inwestycje poprawiające ich efektywność energetyczną i ograniczające zanieczyszczenie powietrza, natomiast w dużej mierze kierunek ten dotyczy budynków prywatnych o charakterze mieszkalnym.

II.3 Podstawowe przedsięwzięcia (projekty) rewitalizacyjne

Projekt nr 1	
Nazwa projektu	Rewitalizacja parku pałacowego w Cybince
Podmiot realizujący	Gmina Cybinka
Zakres realizowanych zadań	Zakres działań będzie obejmował : - wykonanie projektu zagospodarowania części rewitalizowanej parku we współpracy z konserwatorem zabytków, - wykonanie projektu budowlanego i wykonanie robót budowlanych i elektrycznych. W ramach rewitalizacji planuje się wytyczenie i budowę alejek parkowych, zakup i montaż małej architektury takiej jak ławeczki, altanki, lampy oświetleniowe, fontanna, urządzenia do ćwiczeń sportowych, tablice informacyjne itp.
Lokalizacja	ul. Lwowska, Cybinka - działka 476/4 obręb 0145
Szacowana wartość projektu	2.000.000,00 zł
Prognozowane produkty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	Liczba zrewitalizowanych terenów - 1 Powierzchnia zrewitalizowana - 1,3 ha Dokumentacja projektowa Protokoły odbioru prac budowlanych Faktury zakupu

Cele projektu	<p>Założenie pałacowo-parkowe w Cybince znajduje się w centrum miejscowości, w sąsiedztwie kościoła. Pierwotnie dostęp na teren zespołu znajdował się od strony ulicy Wiejskiej, w sąsiedztwie dawnego pałacu, przy płn.-wsch. granicy założenia.</p> <p>Tutejsze dobra ziemskie miały bogatą historię, rozpoczynającą się na początku XIX wieku. Po II wojnie światowej majątek został znacjonalizowany. Część parku została zagospodarowana na potrzeby cmentarza oficerów armii radzieckiej. Pałac w okresie powojennym był zamieszkiwany, jednak w wyniku pożaru części budowli, wyłączony został z użytkowania. Postępująca degradacja budowli doprowadziła do jego rozbiórki w latach 80. XX wieku. Pierwotna kompozycja parku miała charakter późnobarokowego założenia o regularnym układzie przestrzennym. W XVIII w. wybudowany został barokowy pałac, w sąsiedztwie którego założono geometryczny ogród. Założenie parkowe było wielokrotnie zmieniane w kolejnych stuleciach.</p> <p>Park w Cybince zajmuje teren o powierzchni ok. 23,5 ha. Dzięki realizacji niniejszego projektu ma szansę stać się ważnym terenem dla przeprowadzania imprez kulturalnych i integracyjnych dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji Cybinka.</p>
----------------------	--

Projekt nr 2	
Nazwa projektu	Aktywna integracja przez aktywizację społeczno-zawodową w Gminie Cybinka
Podmiot realizujący	Gmina Cybinka, Ośrodek Pomocy Społecznej w Cybince
Zakres realizowanych zadań	W projekcie będą realizowane działania wynikające z potrzeb, barier i problemów uczestników projektu, które zostaną zawarte w indywidualnych ścieżkach reintegracji. Działania będą realizowane na podstawie usług aktywnej integracji edukacyjnej, społecznej i zawodowej. Projekt przewiduje wdrożenie instrumentów aktywizacji zawodowej wyłącznie przez podmioty wyspecjalizowane w zakresie aktywizacji zawodowej. Działania przewidziane do realizacji na podstawie usług aktywnej integracji: doradztwo zawodowe, szkolenia podnoszące kwalifikacje, zajęcia

	<p>zwiększające umiejętności społeczne, spotkania integracyjne i aktywizacyjne, w tym działania nastawione na poprawę funkcjonowania rodziny, pomoc pedagogiczna i psychologiczna, zajęcia z profilaktyki alkoholowej. Nie jest to katalog zamkniętych działań w projekcie, gdyż te będą możliwe do określenia po zdiagnozowaniu wszystkich uczestników projektu. Działania w projekcie będą prowadzone w formie spotkań, szkoleń, doradztwa, warsztatów, w sposób indywidualny i grupowy - w zależności od stwierdzonych potrzeb uczestników.</p> <p>W przypadku aktywizacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami zastosowane zostaną usługi asystenckie, trenera pracy lub inne usługi umożliwiające uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia oraz nabywanie nowych umiejętności społecznych i zawodowych.</p> <p>OPS zapewni komplementarność działań w ramach aktywizacji społeczno-zawodowej z działaniami towarzyszącymi w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa finansowanego z Funduszu FEAD dla uczestników objętych wsparciem w tym programie.</p>
Lokalizacja	ul. Słubicka 30, Cybinka
Szacowana wartość projektu	240.000,00 zł
Prognozowane produkty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	<p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu - 6</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu- 8</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - 24</p> <p>Oświadczenia beneficjentów składane po zakończeniu ich udziału w projekcie</p> <p>Zaświadczenia/certyfikaty ukończenia szkolenia</p> <p>Sprawozdania z realizacji instrumentów aktywnej integracji</p> <p>Podpisane kontrakty społeczne</p> <p>Dzienniki zajęć</p> <p>Listy obecności</p>

Cele projektu	<p>Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano wysoki udział w osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa i bezrobocia, w przypadku niektórych podobszarów rewitalizacji także bezrobocia długotrwałego oraz bezrobocia wśród osób z wykształceniem niższe niż średnie.</p> <p>Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomiczna w obszarze integracji społecznej potwierdza, że jedną z najczęstszych przyczyn korzystania z pomocy społecznej jest brak pracy. Wynika to głównie z niskich kwalifikacji zawodowych oraz barier psychologicznych mieszkańców gminy, które są przyczyną ubóstwa i długotrwałego pozostawania w sferze oddziaływań socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej.</p> <p>Projekt obejmie wsparciem przynajmniej 24 uczestników projektu, w tym 22 kobiety i 2 mężczyzn. Ze względu na trudniejszą sytuację kobiet na rynku pracy większość uczestników projektu będą stanowiły kobiety. W projekcie preferowane będą osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym i znacznym, co ma również związek z dużą liczbą osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Pierwszeństwo w udziale będą mieli mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>
----------------------	--

Projekt nr 3	
Nazwa projektu	Budowa sali wiejskiej wraz z remizą Ochotniczej Straży Pożarnej w Radzikowie
Podmiot realizujący	Gmina Cybinka
Zakres realizowanych zadań	<p>Zakres działań będzie obejmował:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budowę budynku świetlicy wiejskiej wraz z garażem remizy strażackiej w Radzikowie. <p>Dane ogólne:</p> <p>Wolnostojący, niepodpiwniczony, parterowy budynek świetlicy wiejskiej wraz z garażem remizy strażackiej. Powierzchnia zabudowy budynku – 289,99m², powierzchnia użytkowa budynku – 249,00 m², kubatura projektowanego budynku – 1548 m³, wysokość zabudowy projektowanego budynku – 7,02m.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wyposażenie sali wiejskiej w meble, stoły, krzesła, aneks kuchenny, garnki, zastawy stołowe itp.

Lokalizacja	ul. Słubicka 30, Cybinka
Szacowana wartość projektu	700 000 zł
Prognozowane produkty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia	<p>Planuje się, że wybudowany budynek sali wiejskiej i remiza ochotniczej straży pożarnej służyć będzie mieszkańcom (228 mieszkańców Radzikowa) jako miejsce spotkań oraz mieszkańcom gminy Cybinka.</p> <p>Powierzchnia zabudowy budynku – 289,99m², powierzchnia użytkowa budynku – 249,00 m², kubatura projektowanego budynku – 1548 m³,</p>
Cele projektu	Celem projektu jest poprawa życia mieszkańców poprzez stworzenia miejsca spotkań oraz możliwości do aktywnego działania na rzecz gminy.

II.4 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Informacja o projekcie	Charakterystyka przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Oddziaływanie planowanych przedsięwzięć
1.	<p><u>Poprawa bezpieczeństwa na podobszarze rewitalizacji Cybinka</u> (Gmina Cybinka, Komenda Powiatowa Policji w Słubicach)</p>	<p>Zakres działań będzie obejmował wykonanie instalacji monitoringu miejskiego połączonego za pomocą przewodów światłowodowych oraz sieci wifi, zakup sprzętu do monitoringu miejskiego, budowa instalacji oraz przyłączy do podłączenia do siedziby Urzędu Miejskiego i posterunku policji w Cybince. Zrealizowane również zostaną działania miękkie służące poprawie bezpieczeństwa, tj. spotkania – konferencje z mieszkańcami, uczniami oraz rodzicami poświęcone sprawom bezpieczeństwa prowadzone przez policjantów i wychowawców. Zorganizowanie szkolenia z samoobrony dla kobiet na sali sportowej w Cybince.</p> <p>Projekt obejmuje większość wyznaczonego obszaru rewitalizacji w miejscowości Cybinka tj.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - skrzyżowanie ulicy Daszyńskiego, Kościelnej i Lwowskiej, - skrzyżowanie ul. Lwowskiej, Białkowskiej i Placu Limanowskiego, - skrzyżowanie ul. Chopina, Szkolnej i pl. Limanowskiego, - skrzyżowanie ul. Kościelnej, Chopina i Grunwaldzkiej, - skrzyżowanie ul. Szkolnej i Słubickiej, - Plac Kultury przy ulicy Słubickiej 28, - boisko wielofunkcyjne przy ulicy Szkolnej w Cybince, - otoczenie budynku Zespołu Szkół w Cybince ul. Szkolna 15, - skrzyżowanie ul. Słubickiej, Kościuszki i Dąbrowskiego, - otoczenie budynku Przedszkola Publicznego przy 	<p>Celem projektu jest poprawa bezpieczeństwa mieszkańców na terenie objętym rewitalizacją szczególnie w miejscach publicznych, w których najczęściej dochodzi do zdarzeń niebezpiecznych tj. wybryki chuligańskie, wypadki komunikacyjne, niszczenie mienia, agresja wśród młodzieży, rozboje, kradzieże itp. Projekt będzie realizowany w partnerstwie z Policją. Objęcie nim podobszaru rewitalizacji w Cybince ma również przeciwdziałać niszczeniu mienia zmodernizowanego w ramach rewitalizacji.</p>

		ul. Dąbrowskiego 12	
2.	<u>Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Cybince</u> (Gmina Cybinka)	Zakres działań będzie obejmował wykonanie: - audytu energetycznego budynków Przedszkola i Zespołu Szkół, - opracowanie dokumentacji technicznej dla budynków, - termomodernizacji budynku Zespołu Szkół w Cybince (ul. Szkolna 15, dz. ewid. nr 202, obr. 0145 m. Cybinka) polegającą na kapitalnym remoncie pokrycia dachowego szkoły, ocieplenie budynku styropianem oraz ułożenie tynku, modernizację instalacji wodnej w budynku, wymianę instalacji centralnego ogrzewania i grzejników, modernizację instalacji wentylacyjnej budynku, - termomodernizację budynku Przedszkola Publicznego w Cybince (ul. Dąbrowskiego 15, dz. ewid. nr 265, obr. 0145 m. Cybinka), w ramach którego planuje się ocieplenie budynku styropianem oraz ułożenie tynku, modernizację instalacji wodnej w budynku, modernizację instalacji wentylacyjnej budynku.	Celem projektu jest poprawa życia mieszkańców poprzez zmniejszenie zużycia energii wykorzystywanej na ogrzewanie oraz przygotowanie ciepłej wody użytkowej w budynkach użyteczności publicznej, tj. budynku Zespołu Szkół oraz budynku Publicznego Przedszkola w Cybince. Zmniejszenie zużycia energii wpłynie pośrednio na poprawę życia mieszkańców i środowiska, w którym żyją. Dzięki poprawie stanu technicznego i efektywności energetycznej budynków poprawi się jakość powietrza na podobszarze rewitalizacji. Budynki staną się również bardziej funkcjonalne i będą mogły być częściej wykorzystywane do realizacji projektów społecznych.
3.	<u>Międzypokoleniowa gra miejska</u> (Gmina Cybinka, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Cybince)	Projekt zakłada organizację gry miejskiej na podobszarze rewitalizacji w Cybince. W związku z dużym udziałem w ogóle mieszkańców podobszaru osób w wieku poprodukcyjnym, zaproponowano jej międzypokoleniowy charakter. Najlepszym miejscem do rozegrania gry jest podobszar rewitalizacji Cybinka, ponieważ mieści się on w centrum miejscowości, w której zlokalizowane są obiekty dziedzictwa kulturalnego i	Projekt ma aktywizować osoby starsze, ale także dzieci, młodzież i całe rodziny. Wysoki poziom ubóstwa na podobszarze rewitalizacji Cybinka i wysoki poziom przemocy domowej (liczba Niebieskich kart) wskazują na problemy w rodzinach. Wspólna

		historycznego gminy.	zabawa i integracja może poprawić relacje rodzinne.
4.	<u>Organizacja zajęć sportowych, rozwijających zainteresowania i edukacyjnych w Sądowie</u> (Gmina Cybinka, Zespół Szkół w Cybince, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Cybince, organizacje pozarządowe)	Projekt zakłada organizację zajęć sportowych oraz edukacyjnych w sali wiejskiej. Chodzi tu głównie o zajęcia fitness, gimnastykę, warsztaty komputerowe, zajęcia językowe, zajęcia wyrównawcze, zajęcia florystyczne i inne, odpowiadające zainteresowaniom mieszkańców.	Zajęcia poszerzałyby wiedzę mieszkańców obszarów rewitalizacji - zarówno młodzieży, jak i dorosłych, w tym seniorów. Zajęcia wyrównawcze zaplanowano ze względu na słabe wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów z Sądowa. Ponadto zajęcia umożliwią zapewnienie odpowiedniej ilości i rodzaju sportu zainteresowanym mieszkańcom.
5.	<u>Organizacja imprez okolicznościowych dla mieszkańców miejscowości z obszaru rewitalizacji</u> (Gmina Cybinka, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Cybince, Ośrodek Pomocy Społecznej w Cybince)	Projekt zakłada organizację imprez okolicznościowych związanych z różnymi świętami, jak Dzień Dziecka, ale również wykreowanie w gminie np. Gminnych Dni Seniora. W przygotowanie tych imprez można włączać mieszkańców, co przeloży się na ich większe zaangażowanie w życie gminy.	Organizacja imprez sprzyjać będzie integracji mieszkańców obszarów rewitalizacji, którzy poczują się docenieni, a przez to bardziej zmotywowani do poprawy swojej sytuacji życiowej. Dzięki temu, że udział w nich nie wymaga żadnych opłat, nie zostają wykluczone osoby biedniejsze. Ponadto udział w nich będą brać pozostali mieszkańcy gminy.
6.	<u>Organizacja szkoleń z zakresu przedsiębiorczości dla mieszkańców obszaru rewitalizacji</u> (Gmina Cybinka, Ośrodek	Ze względu na duże nagromadzenie problemów społecznych na obszarze rewitalizacji, w tym niski poziom przedsiębiorczości (mała liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców), przewidziano projekt organizacji cyklu bezpłatnych szkoleń dla mieszkańców z zakresu przedsiębiorczości. Miałyby one	Projekt skierowany jest do wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji (tj. z podobszaru rewitalizacji Cybinka, Sądów, Rąpice). Założenie własnej działalności gospodarczej jest jednym

	<p>Pomocy Społecznej w Cybince)</p>	<p>dotyczyć zarówno kwestii zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, jak i umiejętności "miękkich" (np. związanych z autoprezentacją) czy fachowych, zawodowych.</p>	<p>ze sposobów walki z bezrobociem, jednak mieszkańcy często z niego rezygnują, bojąc się, że nie podołają związanym z tym obowiązkom. Gmina może zatem podjąć działania edukacyjne, które pozwolą poznać wyzwania stojące przez przedsiębiorcami, zdobyć wiedzę merytoryczną do rozwiązywania potencjalnych problemów, a w ten sposób wygenerują chęć mieszkańców do założenia firmy i poprawy własnego losu.</p>
--	-------------------------------------	---	--

II.5 Mechanizmy zapewnienia komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych

W celu zapewnienia integralności działań podejmowanych w ramach wdrażania programów rewitalizacji, wskazuje się na konieczność zapewnienia ich komplementarności na różnych płaszczyznach.

Pierwszą z komplementarności, o których mowa w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, jest komplementarność przestrzenna. Oznacza ona konieczność brania pod uwagę - na etapie projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych i później ich wdrażania - kreowania powiązań między projektami, dzięki którym będą one oddziaływały na obszar rewitalizacji nawet, jeśli ich realizacja następowałaby poza nim. Ponadto chodzi o wzmocnienie efektów realizowanych przedsięwzięć oraz zapobiegnięcie ewentualnemu rozprzestrzenianiu się negatywnych zjawisk z niektórych obszarów.

Należy podkreślić, że przy projektowaniu założeń niniejszego Programu Rewitalizacji wzięto pod uwagę szereg obiektywnych wskaźników w sferach społecznej i gospodarczej. Wiele z przedsięwzięć "miękkich", sprzyjających przede wszystkim aktywności społecznej i rozwojowi mieszkańców, oddziałuje zdecydowanie szerzej - na wszystkich mieszkańcach gminy. Żaden projekt również nie dopuszcza możliwości wykluczenia jakiegoś mieszkańca z udziału w nim tylko dlatego, że osoba taka nie mieszka na obszarze rewitalizacji. Angażowanie mieszkańców z różnych części gminy sprzyjać będzie ich integracji i nie spowoduje przenoszenia się problemów społecznych na inne tereny, a wręcz przeciwnie - przyczyni się do wyrównania szans wszystkich. Jednocześnie każdy z realizowanych projektów zlokalizowany jest na obszarze rewitalizacji (dotyczą jego całości lub wybranych podobszarów rewitalizacji - w zależności od zdiagnozowanych problemów) i zakłada przede wszystkim priorytet udziału mieszkańców tego obszaru.

Komplementarność problemowa zasadza się na realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które wzajemnie by się uzupełniały, co zwiększałoby ich efektywność i skuteczność. Przeciwdziałać to ma fragmentaryzacji działań i ograniczaniu ich do tzw. rewitalizacji społecznej czy rewitalizacji technicznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaprojektowane na potrzeby tego dokumentu wzajemnie się uzupełniają, tzn. przedsięwzięcia związane z rozbudową infrastruktury technicznej pozwolą na realizację przedsięwzięć "miękkich". Rewitalizacja parku przyczyni się do stworzenia przestrzeni publicznej atrakcyjnej dla wypoczynku mieszkańców, ale

również organizacji przedsięwzięcia miękkiego w postaci gry miejskiej. Dodatkowo termomodernizacja budynków szkolnych pozwoli na ich późniejsze częstsze wykorzystywanie do organizacji projektów miękkich. Można będzie np. organizować w nich zajęcia dla mieszkańców biorących udział w projekcie Ośrodka Pomocy Społecznej pn. Aktywna integracja przez aktywizację społeczno-zawodową w Gminie Cybinka. Również część zajęć wyrównawczych dla dzieci i młodzieży z podobszaru rewitalizacji Sądów będzie mogła być realizowana w szkole, przy wykorzystaniu przygotowanych do tego sal lekcyjnych.

Tab. 14 Matryca zgodność zaprojektowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami rewitalizacji i kierunkami działań.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne		C.1		C.2	
		KD.1	KD.2	KD.1	KD.2
podstawowe	1.				
	2.				
uzupełniające	1.				
	2.				
	3.				
	4.				
	5.				
	6.				

Źródło: opracowanie własne.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna sprowadza się do wypracowania efektywnego i sprawnego systemu zarządzania wdrażaniem programu rewitalizacji. Procedury systemu realizacji powinny również przyczynić się do współpracy między różnymi podmiotami działającymi na rzecz interesariuszy procesu rewitalizacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest Wójt Gminy Cybinka, zaś ciałem doradczym, wspierającym będzie Komitet Rewitalizacji. Co ważne, Komitet składa się będzie z grona osób reprezentującego społeczność lokalną. Ponadto przy realizacji niektórych przedsięwzięć - zwłaszcza tych "miękkich", związanych z rozwojem osobistym mieszkańców obszarów rewitalizacji - podjęte zostaną próby włączenia lokalnych organizacji pozarządowych, które mogą realizować je wspólnie z jednostkami organizacyjnymi gminy. Jest to o tyle korzystne, że mogą odciążyć instytucje gminne, jak również pozyskiwać dodatkowe środki finansowe na realizację projektów społecznych, niedostępne dla administracji publicznej.

Komplementarność międzyokresowa wskazuje konieczność zapewnienia spójności między projektami o charakterze rewitalizacyjnym z poprzedniego okresu programowania a obecnie projektowanymi działaniami. W przypadku gdy gmina posiadała już program rewitalizacji, chodzi o zachowanie spójności z nim i wykorzystanie jego efektów w kolejnym programowaniu.

Gmina Cybinka w poprzednim okresie programowania nie przygotowała programu rewitalizacji, jednak aktywnie pozyskiwała środki unijne. W ramach Programu Rozwojowego Obszarów Wiejskich udało się wyremontować drogi gminne, m.in. w Radzikowie czy relacji Mielesznica-Rapice. Wybudowano nową, przyjazną środowisku przy wykorzystaniu środków z budżetu gminy. We wsi Białków powstało boisko wielofunkcyjne (również dzięki wsparciu z PROW-u), co poprawiło dostęp do infrastruktury rekreacyjnej mieszkańców wsi. Ponadto rozbudowano w gminie infrastrukturę rekreacyjno-wypoczynkową (m.in. o plac linowy w Cybince, siłownie zewnętrzne w Cybince i Bieganowie), modernizowano drogi gminne, lokalne mieszkalne, sale wiejskie lub wykonano altany służące jako miejsca spotkań dla mieszkańców (np. w miejscowości Krzesin). Przywrócono organizację Dożynek Gminnych oraz świątecznych kiermaszów, aktywizujących i integrujących mieszkańców gminy. Ośrodek Pomocy Społecznej wspierał z kolei osoby ubogie i korzystające z pomocy społecznej w formie pomocy żywnościowej - tylko w 2016 r. rozdysponował około 25 ton żywności.

Komplementarność źródeł finansowania zakłada, że przedsięwzięcia wpisane do programu rewitalizacji będą finansowane z różnych źródeł. Oczywiście chodzi tu zarówno o finansowanie z funduszy unijnych, jak i programów krajowych czy środków własnych.

Projekty wpisane do Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Grębocice na lata 2016-2020 uwzględniają finansowanie z wielu różnych źródeł: środków publicznych (przede wszystkim środków własnych gminy), EFRR, EFS i FR. Włączenie lokalnych źródeł finansowania spowoduje większe zaangażowanie i partycypację lokalnej społeczności, a także wzrost poczucia odpowiedzialności.

II.6 Ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych

L.p.	Nazwa projektu	Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania
Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne			
1.	Rewitalizacja parku pałacowego w Cybince	2.000.000,00 zł (środki UE - 85%, środki własne - 15%)	RPO WL 2014-2020, Lubuski Urząd Wojewódzki, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki gminy
2.	Aktywna integracja przez aktywizację społeczno-zawodową w Gminie Cybinka	240.000,00 zł (środki UE - 85%, środki własne - 15%)	RPO WL 2014-2020, środki gminy
3.	Budowa sali wiejskiej wraz z remizą Ochotniczej Straży Pożarnej w Radzikowie	700 000 zł (środki UE - 85%, środki własne - 15%)	Regionalny Program Operacyjny Lubuskie 2020, , Program Rozwoju obszarów Wiejskich
Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne			
1.	Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji Cybinka	250.000,00 zł (środki UE - 85%, środki własne - 15%)	RPO WL 2014-2020, Lubuski Urząd Wojewódzki, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki gminy
2.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Cybince	3.200.000,00 zł (środki UE - 85%, środki własne - 15%)	RPO WL 2014-2020, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki gminy
3.	Międzypokoleniowa gra miejska	30.000 zł	środki gminy, środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego
4.	Organizacja zajęć sportowych, rozwijających zainteresowania i edukacyjnych w Sądowie	30.000 zł	środki gminy
5.	Organizacja imprez okolicznościowych dla mieszkańców miejscowości z obszaru	50.000 zł	środki gminy, fundusz sołecki,

	rewitalizacji		środki sponsorów
6.	Organizacja szkoleń z zakresu przedsiębiorczości dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	100.000 zł (środki UE - 95%, środki własne - 5%)	środki gminy, PO WER

III. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

W proces przygotowania niniejszego dokumentu zaangażowani byli także mieszkańcy gminy Cybinka. Na stronie internetowej miasta utworzono specjalną zakładkę poświęconą rewitalizacji, gdzie umieszczono szereg informacji związanych z tym procesem. Zatytułowano ją w sposób mający zwracać uwagę na wprowadzane do niej treści - "Akcja Rewitalizacja".

Włączanie różnych grup interesariuszy rozpoczęto od przeprowadzenia akcji informacyjnej, mającej wyjaśnić, czym jest rewitalizacja, jakie założenia przyświecają temu procesowi, jakie działania są niezbędne do wykonania prawidłowego Programu Rewitalizacji. Sesja szkoleniowa miała miejsce 22 marca 2017 r. w Urzędzie Miejskim w Cybince. Rozpoczęło ją wystąpienie pt. "Rewitalizacja - Szanse i wyzwania", a następnie przeprowadzono cykl 3 warsztatów odrębnie dla mieszkańców, pracowników Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych oraz lokalnych liderów. Każde spotkanie trwało około dwóch godzin. Wypracowano na nich zestaw najważniejszych atutów i problemów gminy Cybinka, a także najważniejsze potrzeby rewitalizacyjne. Największy nacisk mieszkańcy położyli na problemy i przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym, bowiem to one są najbardziej widoczne i dokuczliwe. Jednak zwracano uwagę także na problemy w sferze społecznej.

Tab. 15 Zestawienie wyników sesji szkoleniowo-warsztatowej z dnia 22 marca 2017 roku.

Atuty gminy	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd aktywnie pozyskujący środki zewnętrzne na inwestycje, - wysoki poziom zwodociągowania gminy, - połączenie drogą krajową nr 29, - zachowanie dawnej zabudowy, - dziedzictwo historyczne i przyrodnicze, np. park w Cybince, - bogactwo przyrodnicze stanowiące potencjał do rozwoju agroturystyki, wędkarstwa, kajakarstwa, - brak zakładów przemysłowych negatywnie wpływających na środowisko, - rozwinięte rolnictwo, - bliskość zagranicznych rynków zbytu głównie dla mebli, drewna, - polityka gminy sprzyjająca nowym inwestorom, - sprawnie działające OSP, - niskie zagrożenie przestępczością pospolitą, - aktywnie działające organizacje pozarządowe i lokalni liderzy, - rozwój życia kulturalnego dzięki poprawie oferty domu kultury,
Problemy gminy	<ul style="list-style-type: none"> - zaniedbany zabytkowy park w Cybince, - częste awarie napowietrznych sieci energetycznych, - zły stan techniczny dróg i chodników, - brak ścieżek rowerowych na terenie gminy,

	<ul style="list-style-type: none"> - Stacje Uzdatniania Wody i oczyszczalnia ścieków wymagające modernizacji, - problemy z zasięgiem telefonii komórkowej - zwłaszcza w miejscowościach Rapice, Radzików, Sądów i Grzmiąca, - słabo rozwinięte połączenia komunikacją zbiorową, - bliskość huty zanieczyszczającej środowisko po stronie niemieckiej, - tereny zalewowe na terenie gminy, - występowanie na terenie gminy złóż węgla, mogące powodować degradację środowiska działalnością wydobywczą, a jednocześnie ograniczenia w możliwości prowadzenia tej działalności wpływają na możliwość rozwoju miejsc pracy, - brak większych zakładów pracy na terenie gminy czy spółdzielni socjalnych, - ograniczona oferta usługowa, np. brak zakładu szewskiego, - bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej, - budynki szkół w Cybince i Białkowie wymagają gruntownych remontów, - niezagospodarowany budynek "małej szkoły" w Cybince, - brak żłobków na terenie gminy, - brak miejsc/oferty opieki dla osób starszych, - brak placów zabaw z miejscem dla rodziców, - brak przestrzeni publicznych, w których mieszkańcy mogliby się spotykać i spędzać wspólnie czas, brak infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej, - niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych, - niechęć młodzieży do powrotu do gminy po ukończeniu edukacji, - zjawisko alkoholizmu wśród młodzieży, - grupa osób trwale wykluczonych z rynku pracy, - starzenie się społeczności lokalnej,
<p>Potrzeby rewitalizacyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> - monitoring miejski, - rozbudowa sieci kanalizacyjnej w części wiejskiej gminy - odnowienie chodników w Bieganowie przy blokach popegeerowskich, - modernizacja sieci komunikacyjnej/drogowej w gminie, - modernizacje obiektów użyteczności publicznej, np. sal wiejskich, ośrodka zdrowia, - likwidacja barier architektonicznych zwłaszcza w budynkach użyteczności publicznej, np. Ośrodka Pomocy Społecznej, - oświetlenie ścieżki pieszo-rowerowej w Bieganowie oraz innych dróg i placów na terenie gminy, - remont zabytkowej szkoły w Białkowie, - rewitalizacja parku w Cybince, - utworzenie miejsca opieki nad dziećmi do lat 3 - żłobka, - stworzenie oferty rehabilitacyjnej, - rozwój oferty skierowanej do seniorów, stworzenie dla nich miejsca spotkań, - wzbogacenie oferty kulturalnej dla mieszkańców, - zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży przy jednoczesnym podnoszeniu kwalifikacji zawodowej nauczycieli i poprawie wyposażenia szkół, - promocja inwestycji w agroturystykę.

Źródło: opracowanie własne.

Następnego dnia (23 marca 2017 r.) miał miejsce spacer studyjny - z miejscowości Bieganów do Cybinki. W czasie spaceru z mieszkańcami rozmawiano na temat potrzeb rewitalizacyjnych, ich najważniejszych problemów oraz pomysłów na rozwój gminy.

Od 1 do 7 czerwca 2017 r. zbierano również zgłoszenia do Komitetu Rewitalizacji. Do zadań Komitetu będzie należała m.in. identyfikacja interesariuszy, organizacja form partycypacyjnych, opiniowanie zgłaszanych uwag i propozycji oraz wniosków do Programu Rewitalizacji dla Gminy Cybinka. Komitet pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Burmistrza. Osobami uprawnionymi do wzięcia udziału w naborze do Komitetu Rewitalizacji byli:

- 1) mieszkańcy gminy Cybinka,
- 2) przedstawiciele organizacji pozarządowych z siedzibą na terenie gminy,
- 3) pracownicy Urzędu Miejskiego w Cybince oraz jednostek organizacyjnych gminy,
- 4) osoby reprezentujące przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy,
- 5) Radni Rady Miejskiej w Cybince.

W dniach 19-20 czerwca 2017 r. odbył się szereg spotkań konsultacyjnych dla różnych grup interesariuszy rewitalizacji. Pierwszego dnia przeprowadzono spotkania dotyczące: omówienia przedsięwzięć inwestycyjnych, które powinny się znaleźć w Programie Rewitalizacji, a także konsultacje dla urzędników oraz liderów lokalnych w zakresie procesu rewitalizacji. Następnego dnia odbyło się jedno spotkanie - dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców gminy.

Na podstawie Zarządzenia nr 55/17 Burmistrza Cybinki z dnia 03 lipca 2017 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami Gminy Cybinka dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Cybinka na lata 2017-2022 przeprowadzono konsultacje społeczne. Trwały one od 10 do 17 lipca 2017 r. i przyjęły formę spotkania otwartego dla mieszkańców (13 lipca) oraz ankiet papierowych i w wersji elektronicznej.

Gmina przewiduje także włączanie różnych interesariuszy na etapie wdrażania Programu. Wspomniana zakładka na stronie internetowej miasta zostanie utrzymana również na etapie wdrażania dokumentu. Będą w niej umieszczone informacje o realizowanych i zrealizowanych przedsięwzięciach oraz raporty określające stopień realizacji Programu. Mieszkańcy znajdą tam też informacje o możliwości bezpośredniego zaangażowania się w proces rewitalizacji.

Planowana jest także organizacja spacerów studyjnych, służących zaprezentowaniu efektów rewitalizacji, oraz stwierdzeniu, czy nie pojawiają się nowe potrzeby rewitalizacyjne. Spacerzy taki odbywać się będzie co dwa lata od roku rozpoczęcia wdrażania Programu

Rewitalizacji. Dodatkowo podczas ważnych imprezach gminnych (przynajmniej raz w roku) rozstawiany będzie specjalny namiot, w którym wszyscy zainteresowani mieszkańcy będą mogli uzyskać wszelkie informacje oraz złożyć uwagi dotyczące procesu wdrażania Programu Rewitalizacji. Ważnym krokiem wzmacniającym obecność „czynnika społecznego” we wspomnianym procesie będzie działalność opisanego powyżej Komitetu Rewitalizacji.

IV. ZARZĄDZANIE WDRAŻANIEM PROGRAMU REWITALIZACJI

Uczestnikami rewitalizacji są Burmistrz Cybinki, Komitet Rewitalizacji, mieszkańcy gminy pełniący różne role (np. przedstawiciele organizacji pozarządowych), Referat Ogólny (dalej: RO) wraz z Sekretarzem – będący komórką organizacyjną Urzędu Miasta oraz podmioty składające własne projekty rewitalizacyjne.

Burmistrz i Rada Miejska mają charakter podmiotów decyzyjnych, gdyż jako organy gminy tworzą odpowiednie warunki dla realizacji Programu Rewitalizacji. Burmistrz jest z racji pełnionej funkcji koordynatorem procesu wdrażania Programu. Proces bezpośrednio nadzorować będzie Sekretarz Gminy z pomocą Referatu Ogólnego, zajmujący się bieżącą działalnością administracyjną związaną z wdrażaniem Programu. Zadaniem Burmistrza będzie także ścisła współpraca z Komitetem Rewitalizacji, który będzie opiniował decyzje wpływające na proces realizacji Programu. Jednocześnie wszelkie zmiany w dokumencie, w tym wprowadzanie nowych zadań, wymagać będą uchwalenia ich przez Radę Miejską. Dodatkowo w postaci uchwały przyjmowane będzie sprawozdanie z realizacji Programu Rewitalizacji. Organ ten podejmować będzie także inne decyzje (w formie uchwał) bezpośrednio lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji Programu, w szczególności dotyczy to wydatków określonych w budżecie.

Komitet Rewitalizacji będzie ciałem konsultacyjno-doradczym złożonym z interesariuszy rewitalizacji. Komitet został powołany przez Burmistrza po ogłoszeniu naboru członków. Podstawowym zadaniem Komitetu będzie opiniowanie sprawozdań z realizacji Programu. Dodatkowo będzie mógł także inicjować proces wprowadzania zmian w dokumencie. W przypadku pojawienia się ograniczeń związanych z procesem wdrażania Programu, Komitet będzie się zbierał i obradował nad propozycjami ich przewyżczenia.

Na poziomie operacyjnym proces realizacji Programu Rewitalizacji istotny jest Referat Ogólny, który odpowiadać będzie za realizację projektów. W szczególności Referat na bieżąco prowadzić będzie monitoring Programu Rewitalizacji, współpracując przy tym z wszystkimi podmiotami, które zgłosiły projekty rewitalizacyjne i w związku z tym odpowiadają za ich wdrożenie. Gromadzone w trakcie tych prac dane umożliwią stworzenie ewaluacji stopnia realizacji dokumentu (co 2 lata), a następnie opracowanie przez Referat raportu. Projekt dokumentu przekazywany będzie najpierw do zaopiniowania Komitetowi Rewitalizacji, a następnie Radzie Miejskiej, która przyjmie go w drodze uchwały. Do zadań Referatu Ogólnego należeć będzie również bieżące administrowanie sprawami Komitetu Rewitalizacji, w szczególności zaś: sporządzanie

protokołów z posiedzeń, przygotowanie materiałów niezbędnych do wykonywania zadań, powiadamianie członków Komitetu oraz innych zaproszonych osób o terminie oraz tematyce posiedzenia, archiwizowanie dokumentów.

Uczestnikami procesu rewitalizacji będą również mieszkańcy, którzy zdecydują się zaangażować w realizację niektórych przedsięwzięć np. w formie wolontariatu. Dodatkowo niejako oczywistymi uczestnikami rewitalizacji są wszystkie te osoby, które mieszkają na obszarze rewitalizacji i korzystać będą z powstałej lub zmodernizowanej infrastruktury oraz biorący udział w projektach „miękkich”.

Wdrażanie Programu Rewitalizacji będzie oceniane w oparciu o monitoring zmierzający do oceny postępu prac mających na celu wdrożenie założeń rewitalizacji określonych w Programie. Z uwagi na wieloaspektowy charakter dokumentu, monitoring powinien obejmować kilka ważnych elementów. Powinien odnosić się w pierwszej kolejności do listy projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych (zarówno podstawowych, jak i tych uzupełniających), szacunkowych kosztów realizacji tych przedsięwzięć i ram finansowych. W związku z tym RO powinien systematycznie sprawdzać pojawiające się potencjalne źródła finansowania dla zaplanowanych przedsięwzięć tak, aby można była odpowiednio wcześniej wprowadzić do dokumentu niezbędne modyfikacje.

Co dwa lata przeprowadzana zostanie ocena stopnia realizacji celów określonych w Programie Rewitalizacji z wykorzystaniem wskaźników podanych w części diagnostycznej dokumentu. Wskaźniki obrazujące te rezultaty będą mierzone na podstawie danych gromadzonych przez instytucje zewnętrzne (GUS, Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji, szkoły gminne) oraz uzupełniane badaniami własnymi. Analiza jako wartości bazowe traktować będzie dane wykorzystane na etapie określania obszarów zdegradowanych i wyznaczania obszarów rewitalizacji. Pierwszym rokiem przeprowadzania monitoringu będzie 2019.

Monitoring musi też uwzględniać rezultaty zaplanowanych w Programie Rewitalizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Podstawowymi przesłankami do wprowadzenia zmian w niniejszym Programie Rewitalizacji są zmiany w systemie rewitalizacji w Polsce będące rezultatem np. zmian wytycznych MR lub rekomendacje zawarte w sprawozdaniach. Inicjatorem modyfikacji może być Burmistrz bądź Rada Miejska, Referat Ogólny, Komitet Rewitalizacji, a także podmioty, które zgłosiły swoje projekty przedsięwzięć rewitalizacyjnych i mieszkańcy. Za koordynację procesu wprowadzania zmian odpowiada Referat Ogólny odpowiedzialna za rewitalizację.

Każda osoba/podmiot pragnące wprowadzenia zmian w treści Programu Rewitalizacji zobowiązany jest złożyć do Referatu Ogólnego odpowiedni wniosek wraz z uzasadnieniem i określeniem nowej wersji proponowanego zapisu w dokumencie. Propozycja ta kierowana jest następnie do Komitetu Rewitalizacji, który ją opiniuje. Następnie projekt wraz z opinią Komitetu podlega akceptacji Burmistrza. W kolejnym etapie Burmistrz przyjmuje Zarządzenie o przeprowadzeniu konsultacji projektu i dopiero po ich przeprowadzeniu przedkłada projekt zmodyfikowanego dokumentu Radzie Miejskiej w celu podjęcia stosownej uchwały.

V. SPÓJNOŚĆ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY

Wybrany dokument strategiczny/planistyczny	Zapis z wybranego dokumentu	Gminny Program Rozwoju Rewitalizacji dla Gminy Cybinka na lata 2017-2022 -części spójne z innym dokumentem	Podsumowanie dotyczące spójności dokumentów
Strategia Rozwoju Gminy Cybinka na lata 2016-2022	<p><u>Wizja rozwoju gminy:</u></p> <p>W 2022 roku Cybinka nie boryka się z problemem spadającej liczby ludności. Stała się gminą przyjazną nie tylko dla rodzin, ale także dla osób starszych oraz chorych i zależnych. Aktywnie wspierając rozwój przedsiębiorczości stworzyła dobre warunki do rozwoju małych i średnich firm, dzięki czemu zatrzymała odpływ młodych osób do większych miast. Dbając o jakość usług publicznych, kompetencje kadr oraz stosowanie innowacji sprawiła, że mieszkańcy gminy mają dostęp do kultury czy edukacji porównywalny jak mieszkańcy większych miast. Dzięki współpracy i wsparciu aktywnie działającego sektora społecznego mieszkańcy gminy utożsamiają się ze swoją „małą ojczyzną”, znając i w pełni</p>	<p><u>Wizja obszaru rewitalizacji:</u></p> <p>Obszar rewitalizacji na terenie gminy Cybinka jest bogaty w nowe przestrzenie służące rekreacji i aktywnemu spędzaniu czasu wolnego oraz integracji społecznej i organizacji działań sprzyjających rozwojowi mieszkańców. Dzięki budowie nowej infrastruktury powstały miejsca pozwalające na rozwój mieszkańców. Poprawie uległ również stan istniejącej infrastruktury, zwłaszcza budynków, które są bardziej przyjazne dla środowiska i chętnie użytkowane przez mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p>	<p>Wizja gminy Cybinka zapisana w Strategii Rozwoju podkreśla znaczenie działań skupionych na tworzeniu satysfakcjonujących mieszkańców warunków życia. Również w Gminnym Programie Rewitalizacji ten aspekt funkcjonowania samorządu jest silnie podkreślany. Zwrócić tu należy w szczególności uwagę na rozwój infrastruktury, miejsc integracji i spotkań mieszkańców oraz działań poprawiających jakość życia mieszkańców.</p>

	<p>wykorzystując drzemiący w warunkach przyrodniczych potencjał.</p> <p><u>Cel główny I</u> – Zapewnienie określonych standardów i dostępu do usług publicznych,</p> <p><u>Cel strategiczny III</u> – Wzrost aktywności mieszkańców gminy Cybinka.</p>	<p><u>Cel strategiczny I</u> – Wysoka jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji w zmodernizowanej przestrzeni publicznej,</p> <p><u>Cel strategiczny II</u> - Zintegrowani i aktywni mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>	<p>W obu dokumentach występuje wspólnota celów w zakresie doskonalenia infrastruktury technicznej i społecznej, co przełoży się na poprawę jakości życia mieszkańców. Gminny Program Rewitalizacji zakłada termomodernizację obiektów użyteczności publicznej i rewitalizację parku. Silny nacisk w obu dokumentach kładziony jest także na rozwój kapitału społecznego i ludzkiego, w dużej mierze poprzez szereg działań aktywizacyjnych i prospołecznych.</p>
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Cybinka na lata 2016-2022	<p><u>Cel główny II</u> - Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży,</p> <p><u>Cel główny III</u> - Rozwój infrastruktury społecznej</p>	<p><u>Cel strategiczny I</u> – Wysoka jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji w zmodernizowanej przestrzeni publicznej,</p> <p><u>Cel strategiczny II</u> - Zintegrowani i aktywni mieszkańcy obszaru rewitalizacji.</p>	<p>W obu dokumentach za jeden z podstawowych celów rozwoju uznano rozwój aktywności mieszkańców zarówno w obszarze społecznym, jak i gospodarczym. Produktem tak rozumianych działań jest wzrost kapitału społecznego i poziomu integracji mieszkańców. Dodatkowo oba dokumenty podkreślają znaczenie ciągłej poprawy warunków życia mieszkańców.</p>
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Cybinka	<p><u>Węzłowe problemy gminy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwój infrastruktury technicznej, głównie obszarów wiejskich, - rozwój infrastruktury społecznej i informacyjnej (również na terenach 	<p><u>Cel strategiczny I</u> – Wysoka jakość życia mieszkańców obszaru rewitalizacji w zmodernizowanej przestrzeni publicznej,</p> <p><u>Cel strategiczny II</u> - Zintegrowani i aktywni mieszkańcy obszaru</p>	<p>Porównując cele zawarte w Programie Rewitalizacji oraz zagadnienia wynikające z węzłowych problemów gminy, o których mowa w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego widać, że występuje tu duża zbieżność szczególnie odnośnie kwestii związanych z rozwojem</p>

	<p>wiejskich),</p> <ul style="list-style-type: none"> - konsekwentne działania na rzecz ładu przestrzennego i ochrony dziedzictwa kulturowego (jako ważny element czynników rozwoju gminy), - rozwój szkolnictwa i oświaty przedszkolnej (podnoszenie poziomu kształcenia i dostosowanie do współczesnych wymagań), - symulacja aktywności społecznej. 	<p>rewitalizacji.</p>	<p>infrastruktury technicznej i harmonijnym zagospodarowaniem przestrzeni gminy. Oba dokumenty wyraźnie także podkreślają znaczenie rozwoju aktywności społecznej mieszkańców ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.</p>
--	---	-----------------------	---

SPIS TABEL

Tab. 1 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców [%].	4
Tab. 2 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1000 mieszkańców [‰].	5
Tab. 3 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1000 mieszkańców [‰].	6
Tab. 4 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców [%].	6
Tab. 5 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału liczby osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców [%].	7
Tab. 6 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału liczby osób długotrwale bezrobotnych w ogóle mieszkańców [%].	7
Tab. 7 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału liczby osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle mieszkańców [%].	8
Tab. 8 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie udziału liczby osób bezrobotnych nie posiadających wykształcenia średniego w ogóle mieszkańców [%].	8
Tab. 9 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie liczby Niebieskich kart na 1000 mieszkańców [‰].	8
Tab. 10 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie średnich wyników egzaminu gimnazjalnego [%].	9
Tab. 11 Miejscowości zdegradowane oraz ulice miasta Cybinki wykazujące cechy zdegradowania w zakresie wskaźnika przedsiębiorczości określonego jako liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców [‰].	10
Tab. 12 Zestawienie zabytków nieruchomych z terenu gminy Cybinka.	11
Tab. 13 Zestawienie wskaźników dla obszarów zdegradowanych na terenie gminy Cybinka.	18
Tab. 14 Matryca zgodność zaprojektowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami rewitalizacji i kierunkami działań.	36
Tab. 15 Zestawienie wyników sesji szkoleniowo-warsztatowej z dnia 22 marca 2017 roku.	40

SPIS RYSUNKÓW

Rys. 1 Poziom stężenia ozonu w powietrzu w województwie lubuskim z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w odniesieniu do poziomu docelowego w 2016 roku.....	13
Rys. 2 Klasyfikacja stref jakości powietrza w województwie lubuskim dla pyłu zawieszonego PM10 z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w 2016 roku.	14
Rys. 3 Klasyfikacja stref jakości powietrza w województwie lubuskim dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia w 2016 roku.....	14
Rys. 4 Obszar zdegradowany w mieście Cybince.....	16
Rys. 5 Miejscowości wiejskie zdegradowane.	17
Rys. 6 Obszar rewitalizacji w miejscowości Cybinka.	20
Rys. 7 Obszar rewitalizacji Sądów.....	21
Rys. 8 Obszar rewitalizacji Radzików.	22
Rys. 9 Cele strategiczne i kierunki działań dla obszaru rewitalizacji w gminie Cybinka.....	24